

Lakiosasto

26.10.2000

Työeläkelaitoksille

I AIKUISKOULUTUSTUESTA HALLITUKSEN ESITYS**II TYÖTTÖMYYSETUUKSIEN TOIMEENPANOVALVONTA SIIRTYY VAKUUTUSVALVONTAVIRASTOLLE**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aikuiskoulutustuesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 150/2000 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysetuuksien toimeenpanon valvontaa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 151/2000 vp)

**A
AIKUISKOULUTUSTUKI****1
ESITYKSEN KESKEINEN SISÄLTÖ**

Ammatillisen aikuiskoulutuksen toimeentuloturva on uudistumassa elokuun 2001 alusta. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen niin sanotun koulutusvakuutusjärjestelmän kolmannesta vaiheesta, aikuiskoulutustuesta. Aikuiskoulutustukea maksettaisiin palkkatyössä olevalle tai yritystoimintaa harjoittavalle henkilölle omaehtoisen ammatillisen koulutuksen ajalta ansionmenetykskorvauksena. Tuen saamisen ehtona olisi siten, että henkilö on opiskelun vuoksi poissa työstä ja tämä aiheuttaa hänelle ansionmenetystä.

Oikeus koulutustukeen perustuisi ansaintaperiaatteeseen niin, että jokainen eläkevakuutettu työkuukausi kartuttaisi käytettävissä olevaa tukiaikaa.

**1.1
Aikuiskoulutustuen määrä**

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuisi perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa olisi noin 2 600 markkaa (440 euroa) kuukaudessa. Ansio-osan määrä olisi 20 % tuen perusteena olevasta palkasta noin

Lakiosasto

26.10.2000

16 000 markan (2 700 euron) kuukausiansioon saakka ja 15 % sen ylittävältä osalta.

Yrittäjälle maksettaisiin pelkästään aikuiskoulutustuen perusosa.

Aikuiskoulutustuki olisi verotettavaa tuloa.

1.2

Työhistoriavaatimus

Aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että henkilöllä on vähintään viiden vuoden työhistoria. Siirtymävaiheessa 1.8.2001 - 31.7.2006 vaadittaisiin kuitenkin kymmenen vuoden työssäoloaika.

Työhistoriaan luetaan työeläkejärjestelmään rekisteröidyt työ- ja virkasuhteet ja yrittäjätoiminta. Työssäoloaikaan rinnastettaisiin lisäksi osittain aika, jolta henkilölle on maksettu äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa tai erityisäitiysrahaa sellaiselta ajalta, jolta henkilö ei ole ansainnut eläkettä. Samoin siihen rinnastettaisiin hoitovapaa-aika, varusmiespalvelu- ja siviilipalvelusaika sekä sellainen työkyvyttömyysaika, jolta on maksettu työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmaeläkettä. Työhistoria-ajasta enintään neljännes voisi olla tätä työntekoon rinnastettavaa aikaa.

Tukiajan kertyminen

Yksi työssäolokuukausi kerryttäisi käytettävissä olevaa koulutustukiaikaa 0,8 päivällä. Kymmenen ansaintavuotta oikeuttaisi näin noin 4,5 kuukautta (96 päivää) vastaavaan tukeen. Käytännössä olisi enimmillään mahdollisuus noin vuoden ja kahdeksan kuukauden tukikauteen.

Tukioikeuden etukäteiskäyttö

Koulutukseen lähtevällä olisi oikeus käyttää karttuneen tukioikeuden lisäksi ennakoon laskennallista työssäoloaikaa 60 vuoden ikään saakka. Jollei näin olisi, pääosa tuetusta opiskelusta kohdentuisi työuran loppuvaiheeseen. Etukäteiskäytön edellytyksenä on kuitenkin, että henkilölle jo on kertynyt työeläkelakien alaista työskentelyä vähintään kymmenen vuotta. Näihin kymmeneen vuoteen ei lasketa niitä rinnastettavia aikoja, joita työhistoriavaatimukseen muutoin voidaan laskea.

Tukiajan etukäteiskäyttö olisi eräänlainen laina, joka maksetaan takaisin vastaisella työnteolla. Henkilön vanhuuseläkevaiheessa katsottaisiin, kattaako toteutunut työura etukäteiskäytön ajan. Jos työura ja muu ansainta-aika jää etukäteiskäytön perusteena ollutta laskennallista työaikaa lyhyemmäksi, Koulutus- ja erorahasto perisi osan tuesta takaisin koulutustuen saajalta.

Kun verrataan, kattaako toteutunut työura myös tuen etukäteiskäyttöä varten arvioidun laskennallisen työntekoajan, huomioon voidaan työssäolon lisäksi ottaa työhön rinnastettava aika täysimääräisenä, sairaus-

Lakiosasto

26.10.2000

vakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika sekä työeläkelakien ja tapaturma- ja liikennevakuutuslain mukaisen kuntoutuskorvauksen aika.

1.3

Tukikautta edeltävän työsuhteen tai yrittäjätoiminnan kestovaatimus

Jotta aikuiskoulutustuki voitaisiin myöntää, työntekijän on pitänyt olla saman työnantajan palveluksessa yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden.

Lisäksi edellytetään, että hän on koulutuksen takia poissa työstä joko opintovapaalaissa tarkoitetulla opintovapaalla tai vastaavalla työnantajan kanssa muuten sovitulla vapaalla.

Yrittäjän oikeus aikuiskoulutustukeen edellyttää, että hän on toiminut vähintään vuoden YEL- tai MYEL-vakuutettuna yrittäjänä.

1.4

Millaiseen koulutukseen saa tukea

Tuettava koulutus voisi olla ammatillista peruskoulutusta, muuta tutkintoon johtavaa koulutusta, aiempien korkeakouluopintojen loppuunsaattamista, tutkinnon osien suorittamista sekä erikoistumis- tai täydennyskoulutusta. Tukea voisi saada myös peruskoulun tai lukion suorittamiseen silloin, kun tämän koulutuksen puuttuminen on este ammatilliselle kehitymiselle. Samoin tukea voisi saada ammattitaitoa täydentäviin kieliohotoihin sekä opiskeluun ulkomailla, jos opinnot hyväksytään osaksi hakijan suomalaisessa oppilaitoksessa suorittamaa koulutusta.

Tukea maksettaisiin, jos työstä poissaolo koulutuksen vuoksi kestäisi yhteensä vähintään kaksi kuukautta ja ansionmenetyks on tätä vastaava. Opiskelu voisi olla joko yhdenjaksoista tai jaksottaista.

1.5

Tuen hakeminen ja maksaminen

Aikuiskoulutustuen myöntäisi ja maksaisi Koulutus- ja erorahasto. Henkilöllä olisi jo ennen koulutuksen alkamista oikeus pyynnöstä saada sitova ennakkopäätös siitä, onko hänellä oikeus tukeen ja tukikauden kestosta.

Aikuiskoulutustuen saaja voi myös saada opintolainan valtiontakauksen. Sen myöntää Kansaneläkelaitos.

Lakiosasto

26.10.2000

1.6

Tuen rahoitus

Aikuiskoulutustuen perusosa maksettaisiin valtion varoista. Ansio-osan rahoituksesta vastaisi Työttömyysvakuutusrahasto rahastoon kerättävillä palkkaperusteisilla maksuilla eli työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuilla.

2

AIKUISKOULUTUSTUKI JA TYÖELÄKKEET

Työhistorian selvittäminen

Koulutus- ja erorahasto selvittäisi vaadittavan työhistorian Eläketurvakeskuksen rekisteristä. Tarvittaessa etuuden hakija täydentäisi tietoja Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen rekisteriotteella sekä viimeisen työnantajan antamalla todistuksella.

Työhistoria laskettaisiin samojen sääntöjen mukaan kuin osaaikaeläkkeen ja työttömyyseläkkeen edellytyksenä oleva 5/15 työssä-olovuoden vaatimusta tutkittaessa. Niistä poiketen mukaan otettaisiin kuitenkin eläkevakuutettu ansiotyö myös ennen 23 vuoden ikää.

Työhistoriaan ei luettaisi EU/ETA-maassa eikä myöskään muussa sosiaaliturvasopimusmaassa vakuutettua työskentelyä. Tämä johtuu siitä, että koulutustuki ei ole ETY-asetuksessa 1408/1971 eikä sosiaaliturvasopimuksissa tarkoitettu etuus. Lähetetyn työntekijän ulkomaantyöskentely kuitenkin otetaan mukaan työhistoria-aikaan, koska tämä työskentely vakuutetaan Suomessa.

Työeläkelisä

Työntekijälle maksettu aikuiskoulutustuki oikeuttaisi työeläkelisään. Tältä osin hallituksen esitykseen sisältyy TEL:n 7 f §:n muutos.

3

VOIMAANTULO

Lait on esitetty tulemaan voimaan 1.1.2001. Aikuiskoulutustukea voitaisiin maksaa 1.8.2001 alkaen riippumatta siitä, milloin koulutus on alkanut.

4

OMAEHTOISEN KOULUTUKSEN TUKIJÄRJESTELMÄSTÄ

Sekä työttömien että työelämässä olevien henkilöiden omaehtoista koulutusta on jo nykyisinkin pyritty tukemaan omilla järjestelyillään.

Koulutusvakuutusjärjestelmän kaksi aikaisempaa vaihetta koskevat työttömien omaehtoisen koulutuksen tukea. Järjestelmän ensimmäisen vaiheen tuki, pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen koulutuksen tuki, on jo päätynyt. Koulutusvakuutusjärjestelmän toisen vaiheen tuki eli työttömien omaehtoisen koulutuksen tuki sen sijaan on nykyisin käytössä ja se jää voimaan edelleen. Nyt esitetty aikuiskoulutustuki on kolmas vai-

Lakiosasto

26.10.2000

he koulutusvakuutusjärjestelmää ja edellisistä poiketen se tukee työelämän kestäessä opiskelevia.

4.1

Työttömien omaehtoisen koulutuksen tuet

Pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen koulutuksen tuki

Pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tuki oli 1.7.1997 voimaantullut määräaikainen järjestely. Sen perusteella voitiin maksaa koulutustukea enintään vuoden 1999 loppuun. Siltä osin kuin tukea maksettiin työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisena ansiotukena, tukiaika oikeuttaa työeläkelisään. Asiasta on kerrottu yleiskirjeessä A 22/97.

Työttömien omaehtoisen koulutuksen tuki

Työttömien omaehtoisen opiskelun tukea koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.1998. Laki koskee opiskelua, joka on alkanut 1.8.1998 tai sen jälkeen. Koulutusajalta maksettava etuus on koulutuspäiväraha, joka on henkilön työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen suuruinen. Koulutuspäivärahapäivät luetaan työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäiskeston. Ansiopäivärahan tasoisena maksettu koulutuspäiväraha oikeuttaa työeläkelisään. Asiasta on kerrottu tarkemmin yleiskirjeessä A 4/98.

4.2

Työelämässä olevien opiskeluaikaiset tuet

Työelämässä olonsa aikana opiskelevat henkilöt voivat nykyisin saada omaehtoiseen ammatilliseen opiskeluun aikuisopintotukea, joka koostuu aikuisopintorahasta, opintolainan valtiontakauksesta ja opintotuen asumislisästä, sekä Koulutus- ja erorahaston myöntämää ammattikoulutusrahaa.

Nyt ehdotettu uusi aikuiskoulutustuki antaisi näitä paremman toimeentuloturvan opiskelun ajalta. Aikuiskoulutustuki korvaisikin siirtymävaiheen jälkeen aikuisopintorahan ja ammattikoulutusrahan. Aikuiskoulutusrahaa voitaisiin maksaa vain vuoden 2002 loppuun asti. 1.8.2001 alkaen aikuisopintorahaa myönnettäisiin enää vain opiskelijalle, joka on aiemmin saanut sitä samoihin opintoihin. Ammattikoulutusrahaa koskevat siirtymäsäännökset olisivat samansisältöiset.

Vuorotteluvapaan aikana omaehtoiseen ammatilliseen koulutukseen osallistuva voi vuorottelukorvauksen lisäksi saada Koulutus- ja erorahaston maksamaa osittaista ammattikoulutusrahaa, joka on verotonta.

Lakiosasto

26.10.2000

B
TYÖTTÖMYYSETUUKSIEN TOIMEENPANON VALVONTA

Hallitus esittää (HE 151/2000 vp), että työttömyysetuuksien toimeenpanon ohjaus ja valvonta siirretään sosiaali- ja terveysministeriöltä Vakuutusvalvontavirastolle. Näin myös työttömyysvakuutuksessa toteutettaisiin muun vakuutusvalvonnan ja muun sosiaalivakuutuksen toimeenpanon tapaan periaate, ettei samalle viranomaiselle voi kuulua sekä lainsäädännön valmistelu että sen valmistelemien lakien toimeenpanon ja soveltamisen valvonta.

Vakuutusvalvontavirastolle siirtyvät tehtävät

Vakuutusvalvontavirastolle siirtyisivät sekä työttömyyskassojen että Koulutus- ja erorahaston valvonta. Lisäksi virastolle siirrettäisiin eräitä työttömyysvakuutusjärjestelmän yhteisiä tehtäviä, jotka tähän saakka on hoidettu sosiaali- ja terveysministeriössä.

Vakuutusvalvontavirastolle myös uusi tehtävä

Samassa yhteydessä Vakuutusvalvontaviraston tehtäväkenttää ehdotetaan laajennettavaksi uudella tehtävällä. Vakuutusvalvontaviraston tulisi toimia yhteistyössä korkeakoululaitoksen kanssa vakuutusalan, erityisesti vakuutusmatematiikan, tieteellisen tutkimuksen ja koulutuksen edistämiseksi ja harjoittaa itse tätä tutkimusta. Myös uudesta tehtävästä aiheutuvat kustannukset sisällytettäisiin viraston valvottavilta perittävään valvontamaksuun.

Työttömyysvakuutusrahastolle siirtyvät tehtävät

Työttömyysvakuutuksen rahoitukseen liittyviä tehtäviä siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriöltä Työttömyysvakuutusrahastoon.

Sosiaali- ja terveysministeriöön jäävät tehtävät

Sosiaali- ja terveysministeriöön jäisi edelleen työttömyysetuuksia ja niiden rahoitusta koskevan lainsäädännön ja norminannon valmistelu sekä työttömyysvakuutusta koskevien soveltamisohjeiden ja menettelyä koskevien määräysten vahvistaminen. Sinne jäisivät myös valtion talousarvioon liittyvät asiat ja EU:n piirissä tapahtuvan yhteistyön ja muun kansainvälisen yhteistyön koordinointi.

Voimaantulo

Työttömyysetuuksien toimeenpanovalvonnan siirtoon liittyvät säännökset on esitetty tulemaan voimaan 1.3.2001. Muilta osin lait on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakiosasto

26.10.2000

Eduskunta on 17.10.2000 hyväksynyt esityksen muuttamattomana. Lait vahvistettaneen marraskuun alkupuolella.

C
HALLITUKSEN ESITYKSET

Aikuiskoulutustukea koskevaan hallituksen esitykseen (HE 150/2000 vp) sisältyvä TEL:n 7 f §:n muutosesitys on rinnakkaistekstinä tämän yleiskirjeen liitteenä.

Sekä suomen- että ruotsinkielistä hallituksen esityksiä voi tilata Oy Edita Ab:sta, puhelin (09) 5660 566. Tekstit löytyvät myös internetistä osoitteesta <http://www.edita.fi> sekä osoitteesta <http://www.eduskunta.fi>

ELÄKETURVAKESKUS

Helena Tapio

Riitta Korpiluoma

4.

Laki**työntekijäin eläkelain 7 f §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961) 7 f §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 1482/1995, uusi 4 kohta, jolloin nykyinen 4 kohta siirtyy 5 kohdaksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

7 f §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut

Ehdotus

7 f §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos työntekijä on saanut

4) aikuiskoulutustuesta annetun lain (/) mukaista aikuiskoulutustukea tai

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2001.
